IJARSCT
ISSN (Online) 2581-9429
International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)
International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal
Impact Factor: 7.53
Volume 4, Issue 3, March 2024

भारतीय संत परंपरेमधील महिला संतांचे योगदान

प्रा. डॉ. रवींद्र श्रीहरी सोमोशी
मराठी विभाग प्रमुख,
सुंदरराव मोरे महाविद्यालय, पोलादपूर- रायगड

प्रस्तावना:-

स्त्रियांचा तो संग नको नारायणा असा एक अभंग तुकोबांच्या गाथ्यात पहावयास मिळतो. स्त्रियांची संगत चांगली नाही. त्या काष्ठाच्या मातीच्या बाहुल्या आहेत. त्यांच्याशी एकान्त करू नये. ज्ञानेश्वरकालीन एका थोर सत्पुरुषाने म्हटले आहे की, चित्रातीलही स्त्री पाहू नये. यावरून सर्वसामान्य समाजाचा असा समज होईल की संत हे स्त्रि द्रष्टे आहेत. एखादी स्त्री नटून थटून तुकाराम महाराजांसमोर आली व मलताच हट्ट करू लागली. तर नको नको हा स्त्रियांचा सांगात. जाये ओ माये न करी सायास । आम्ही विष्णुदास तैसे नव्हे । असेच ते म्हणणार.स्त्रिच्यापोटीच सर्व संतांनी जन्म घेतला, माता, भगिनी मावशी या रूपांत संतांनी तिच्याकडे पाहिले नसेल काय? मुक्ताबाई, जनाबाई बहिणाबाई, वेणाबाई, कान्होपात्रा इत्यादी सर्व स्त्रिया संतांना मान्य होत्या ना स्त्रिची निंदा संतानी केली ती केवळ अहोरात्र तिचाच नाद ज्यांना लागला आहे. त्यांना उद्‌देशून. खरे पहाता स्त्रि ही परमार्थातील धोंड नसून एक थोर मार्गदर्शिका आहे, असेच दिसून येईल. वयोवृध्द चांगदेवाची गुरु लहान मुक्ताबाईच होती. मनाची एकाग्रता सहनशीलता समर्पण बुध्दी व एकनिष्ठता इ. गुण भारतीय स्त्रित अधिक आहेत. अस असताना सुद्‌धा एक लेखक स्त्रिला नरकाची वाटाडी म्हणतो. सॉक्रेटिसाच्या मते स्त्री ही सर्व अशुमाचे उगमस्थान आहे तर टरटयुलिन म्हणतो स्त्री नरकाचे महाद्‌वार आहे.

कूट शब्द भारतीय संत परंपरा, महिला संत, अध्यात्म, भक्तिमार्ग, लोकपरंपरा, लोकसाहित्य

संदर्भग्रंथ

1. दांडेकर सोनोपंत, (१९८५) भारततीतल थोर स्त्रीया
2. जोशी प्र. न. ,(१९९८) **दैनंदीन संतदर्शन**
3. अभ्यंकर शंकर, (२००३) **भारतीय संत**
4. बडवे सतीश आणि इतर,(२०१५)मध्ययुगीन साहित्य:अवलोकन आणि निरीक्षणे, प्रशांत पब्लिकेशन जळगांव.
5. नसिराबादकर ल .रा . (२०१०) प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, फडके प्रकाशकोल्हापूर
6. https://vishwakosh.marathi.gov.in/40923/Accessed on 09/02/2024